

דרכי נועם

שיעורים בעבודת ה'
לאור דברי רביה"ק
מוהר"ן מברסלב זיע"א

ליקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן קכ"א

י"ג מנ"א תשפ"ה

ירושלים עיה"ק

ישיבת מאירת עיניים

ברסלב ירושלים

tateziser@gmail.com

תורה קבא תניינא יג אב תשפה

הָיָה מַחֲזִיק אֶת אֲנָשָׁיו, רַבִּינוּ מַחֲזִיק אוֹתָנוּ שֶׁקֶבְלֵנוּ לְפָנָיו בְּקִבְלָנָא גְדוֹלָה, קִבְּלוּ לְפָנָיו כְּמוֹ קִינּוֹת, עַל שֵׁהֶם רְחוּקִים מִתְּפִלָּה מְאֹד וְקִשָּׁה עֲלֵיהֶם מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל, וְהָיָה מַחֲזִיק אוֹתָם וּמְנַחֵם אוֹתָם בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת, נֶשְׁלָא יִפְּלוּ בְּדַעְתֵּיהֶן בְּשִׁבִּיל זֶה.

רבינו היה מחזק אותנו בכמה לשונות, באידיש ולשה"ק? יש עגמת נפש ויאוש, וחלישות דעת. וצ"ע, אני לא מבין, שמעתי התולדות הגיע לבעש"ט, והיה לו מלא קושיות, כי הוא שמע הרבה לשון הרע עליו, וכשראה אותן, והתפלל אצלו, ראה אור גדול שלא ראה בחייו. כל האורות. גם בדורות האלה היה אחד שבא אל הצדיק ואומר שלום עליכם ביד, אתה מקבל שוק חשמלי שלא היצר הרע שלך יוצא ממך, שכחת ממנו להרבה זמן, אפשר לקבל את זה היום בליקוטי מוהר"ן, הרבה יותר. פתאום אתה מקבל כוחות שלא חסר לך כלום.

אצל רבינו, כשלומד מידע מאמר של רבינו, ושעה התבודדות, מקבלים כוחות כאלה שאין לשער. וא"כ קשה איך שייך לבכות לרבינו שלא הולך התפילה והעבודה?

כשיש מנין ומתפללים בבונה, החזן ניגש ומתחיל בקול, מי יוכל להתאפק, נהיה תפילה בקול רם, אש להבה, מה זה שבכו לו שקשה להם להתפלל? מה הפירוש כאן?

רבינו היה מנחם אותם, נחמו נחמו עמי. יש כח של נחל נובע מקור חכמה, שהוא מנחם ומחזק. ומעורר. וזה עובד תמיד, רואים עד היום שזה פועל למעשה.

לכאן' היה אותו סיפור אצל משה רבינו, במאמר הזה רבינו יורד לדבר את השפה שלנו, ממש במצב שאי אפשר לדבר מלה אחת בתפילה, שמעת על העצות של נקודות טובות? אזמרה, שמעת? וכן העצה של רבינו להיות בשמחה תמיד, שמעת? זה מה שרבינו אומר כאן, שתהיה בשמחה שאתה יכול לומר את התיבות.

וְאָמַר הָלֹא אֶצֶל הַגֵּר שְׁנִתְגַּיַּר, כְּמָה זְכִיָּה הוּא אֶצֶל כְּשִׁזְכָּה לִידַע אֲמִית הַתִּבּוֹת לְבַד עַד בְּרוּךְ שְׁאָמַר! עַל כֵּן רָאִינוּ לְאָדָם לְנַחֵם אֶת עַצְמוֹ וּלְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ, עַל אֲשֶׁר עַל כָּל פְּנִיָּם הוּא זֹכֶה לִומר הַתִּבּוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה:

ואפילו לא כל התפילה, רק קרבנות, רק ברוך שאמר, מארי ידין ודרגליו, רק קדוש קדוש וזהו.

למה אומר רבינו 'ראוי לאדם', כפי הנראה מי שלא מתנחם אינו אדם, שמישהו אחר יתנחם, הגר צדק יתנחם לא אני. אני זוכר במאה שערים היה גר צרפתי,

עוד התחיל להתפלל בשוהל עוד לפני הגרות, היו שומרים אותו שיחלל שבת בכל שבת. אני זכור שהוא קיבל את העליה הראשונה, צחקנו שעה שלימה, עד היום כואב הבטן. ממש נחמו נחמו עמי, הגיע זמן של שמחה, הוא אמר את זה כ"כ מוראדיג. כמו לומר נח עם ד' טעויות.

שהגר יתחזק, אני רוצה יותר מזה. אבל 'ראוי לאדם', אתה שליח של הקב"ה, תעשה מה שה' רוצה ממך, זהו מדגרת אדם.

רבינו נכנס כאן במצב של כל אדם. כמו שדיבר לעיל בס' קיז, מה שעובר על אדם בקדושת הברית, אל תסתכל על זה, ממה נפשך אם זה רע, אני שב בתשובה, אם זה לא רע, זה כלום. אני זוכר רבי שמעון שפירא זכרוננו לברכה, היה שואל אותי כמה פעמים איפה כתוב המאמר הזה על החיזוק בענין זה, קי"ז תניינא, שאם חלילה משהו לא היה בסדר גמור בקדושה, אין להתבלבל מזה. להתבלבל הכונה שהאדם אומר אני לא יכול ופעם הבאה אפילו לא מנסה, לא לא, אם אתה לא בסדר, תשוב בתשובה ומעבשיו תתחיל להיות יהודי, זה מאד קל. תתחיל תמיד מחדש.

כאן רבינו מדבר מאדם שלא יכול להתבודד, וזה גורם שבאמת אינו יכול, והוא בסכנה שלא להיות כופר בעיקר, שנדמה לו שהקב"ה לא שומע. ח"ו. נדמה לו שבביכול יש מציאות שאתה מדבר וה' לא שומע. א"כ חסר לו עיקר האמונה.

באמת רחמנא לבא בעי, לא צריך מלים ולא זמן, ואתחנן אל ה', לעורר חנינות, חן בלבו של ה', אני רוצה אותך, ואני יודע שאתה רוצה בי. ולמה יש זמן, ולמה צריך לומר התיבות? והרי באמת המחשבה לבד, נפלא מאד, אלא שיש הרבה אנשים שלא יכול לחשוב כלל, הלך ברחוב ואיבד את המחשבה, אחד מאבד את העט שלו ברחוב, אחד מאבד את המשקפים, הייתי בשבת בבוקר במקוה, לפני ותיקין, יצא משם בן ידידי, הוא חוזר למקוה ומחפש ומחפש, היה מאוחר מאד לפני הנץ, והוא עצבני ומחפש את המשקפיים שלו, שבת חזון זה שבת שצריך משקפיים בוודאי. הוא מרים את היד שלו, והרגיש שזה תלוי ביד בשרוול, מצא את זה.

כך יש אדם שהולך ברחוב ואיבד את השכל ואת הראש, כ"ש כשיש קושי בפרנסה או בזיונות, או גאווה שהיה לו מדי טוב, וכך מאבד את הראש.

באמת יכולין לחשוב מהקב"ה, ופעמים שגם זה קשה. ולמעשה עיקר העצה של האדם הוא הדיבור. זהו אחד מהעצות שרבינו מוליך אותנו בעבודת ה', ללמד שהעיקר הוא ביהמ"ק, האמת, הדבקות בה', חלק התורה שנשכח מאיתנו, נשכח שהמצוה הוא

שנזכה להתפלל מאות תפילות על דבר אחד. אתה החילות, התחלת להראות את האמת. גילוי אלקות. ניסים ונפלאות וביטול הטבע, אהבה נפלאה לה', ה' אוהב אותי, יראה ואפחד וגדולת ה', מח ושכל ודעת, החילות, ב"ה התחלת להראות לי קצת. א"כ 'אעברה נא ואראה...' את בית המקדש. תכניסני לא"י, שהאור הגדול הזה יכנס לכל נפש מישראל בשלימות.

יש קופסא שלוחצים על זה ושומעים כל מה שרוצים, נגן כזה, צריך קופסה כזאת ששומעים רוח הקודש ושמחה, עכשיו תתקן שמות הקדושים האלה והאלה, תאמר פסוק זה ופסוק זה, אל תלך שם ושם, תתארו לעצמכם מכשיר שמיעה כזאת על האוזן, זהו ביהמ"ק. איפה הוא?

ביהמ"ק נתן לכל אדם פרנסה בשפע, ובראות בשלימות. וכולם היו צדיקים גדולים, ראו אלקות. רק דיבר לשה"ר קצת, נקבר בהר הזיתים כל חייו, לא היה מחלוקת ולא שנאה, רק אהבה ושלוש, שידוכים הכל הסתדר באור גדול, והאדם היה יכול להתפלל ולדבר לפני ה', היה חי באוירה של טהרה וקדושה והתרוממות

אתה החילות, לא אני התחלתי אתה התחלת, להוציא את ישראל ממצרים שיהיו צדיקים, אעברה נא שיהיו צדיקים שלמים ויכולו להתפלל.

אמר לו הקב"ה, רב לך אל תוסף לדבר איתי עוד בדבר הזה. למה, הרי כל החיים אמר לו 'דבר אל בני ישראל' אתה צריך אותם שיהיו צדיקים, לא אני, לא לכבודי.

אמר לו הקב"ה 'קח את יהושע וחזקוהו ואמצהו', מה ענין זה לכאן?

(כח) וְצוֹ אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַחֲזָקָהּ וְאַמְצָהּ: כִּי הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה וְהוּא יַנְחִיל אוֹתָם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה:

(כט) וַיָּשָׁב בְּגֵי מֹל בֵּית פְּעֹר: (א) וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֶל הַחֻקִּים וְאֶל הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תַּחֲיוּ וְבָאתֶם וִירְשֶׁתֶם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נָתַן לָכֶם:

אלא שבמימי משה רבינו, ובימי האריז"ל לא היה שייך שיבא משיח צדקינו, ולכן 'קח את יהושע', כי בוודאי הקב"ה רוצה שיהיו צדיקים קדושים ואנשים כשרים בעולם, אבל יש להקב"ה נחת רוח גדול יותר, מבחור מאברך שמתייגע, מחכה לשידוך, אדם שאין לו פרנסה וכו', קח את יהושע, היינו שתעלה את העבודה של אנשים פשוטים, זה מה שאני צריך, שתחיה ותחזק את האדם שצועק לפניך בטענות שאינו יכול להתפלל, תרחם עלי, אין לי כח לומר אפילו ברכה אחת בכונה, לא מרגיש בכלל שמדבר אל ה', חושב על אנשים מסביב, נדמה שמדבר סתם.

דביקות במלך מלכי המלכים, זה יראה אהבה ושמחה, חסד גבורה תפארת, מדות דקדושה, אלקות. כל זה נשכח. מעשה המצוות הם לבוש בלים לאור אלקי. רבינו מוסיף לזה ומזהיר אותנו שאם אתה רוצה להכנס לאלקות, תיזהר מאד, כי האחיזה בה' הוא רק בתמימות ופשיטות. הדיבור מביא מחשבה, רבינו מביא שפעמים המחשבה קודם לדיבור ופעמים הדיבור קודם למחשבה, מזמור לדוד, לדוד מזמור.

כשאדם מאבד את המחשבה ואת הדיבור, איך יוכל לקבל את השפע מרבינו, בפרט שבכו לפניו בקובלנא גדולה, באים לרבינו ומבקשים ברכה, מדוע לא ברך רבינו ברגע אחד.

רבי נתן אמר לרבינו, אתה מחייב אנשים, קובר אותם, אמר רבינו, הן אמת, נכון כך. כי ברגע אחד היה יכול לתת ברכה ולהרים את האדם בפרנסה ובראות, למה צריך לעבור כזה חורבן ביהמ"ק, כזה קטנות ומרירות, כאלה קושיות וירידות, כל אחד לפי עניינו, הנה בא סוף השנה, מה עשיתי השנה, רק חצי ש"ס ולא כל הש"ס... איפה זה"ק, איפה התבודדות בכל יום. לכל הפחות תלמד לשנה הבאה, הנה עכשיו מתחילין כבר לומר תיקוני זהר, ענייני אלול ותעניות ותשובות. כשאדם רואה שלא הצליח, היה רוצה יותר ולא עשה, רבי תן לי ברכה שאני כן יצליח, למה רבינו עוזב אותנו כך לבד, חורבן ביהמ"ק. כשהיה ביהמ"ק היה נפתח רוח נבואה, ושפע נפלא, למה יש הנהגה של הסתרה.

כך קבלו לפניו בקובלנא אין לי כח, הצדיק יכול בתנועה אחת לפעול ישועה שלימה לאדם, רבינו קיבל על עצמו דבר שאף אחד לא עשה את זה, לעשות כל יהודי יהודי של חצות ותפילה בכונה, צדיקים אחרים נתנו ברכה פעם כן פעלו פעם לא, אבל רבינו הביא אותנו לדבר לפני ה' פנים אל פנים, בשמחה וחיות מאור האמת, והתמסרות לתכלית האמת.

אנשים יש להם חיות מדברים אחרים, רבינו מוציא אותנו מסתם תאוות אעפ שזה לא עבירה, נתן לנו חיים נעימים, לשבור קצת דבר כזה לפני ה', וכן בכל יום לחשוב קצת שויתי, לחשוב אמונה ודביקות, וללמוד תורה רק לפני ית', וזוכה ללמוד הרבה תורה, רק לפני השי"ת לבדו.

למה לא נתן לנו את כל המתנה, שפע מליון, בריאות ופרנסה, ובית מדרש, וחברים טובים, וזהו, גם לב טהור ולב חדש, וכוחות לצעוק בתפילה כראוי.

הייתי הולך להתפלל בשוהל, בתחילת מא"ש כבר שמעו את רבי לוי יצחק ותיקין, גם בשכונה כאן שמעו את רבי הערש אייזנבאך, כשיש לאדם קול עם ניגון, עם מקום, עם אנשים נורמליים לעבוד את ה' ביחד.

ואתחנן אל ה' בעת ההיא, אתה החילות להראות את עבדך, משה רבינו אומר, אני התחננתי שוב ושוב, תפילות מנין ואתחנן, מאות תפילות. הלוואי

דרכי נועם

להתפלל, כי היה לבו שבור ממיעוט פרנסה וכדו', אלא שזה עיקר נחת רוח לפניו ית'.

נחמו נחמו עמי, ההתחלה של הנחמה בנקודה אחת, אח"כ נעשה יותר ישוב הדעת, ונהיה רגוע, והקליפות עוזבים אותו, הקובלנא מתבטל. קבלו בקבלנא, מדרגה לדרגה, מתחיל בקצת מרירות ואח"כ יותר מרירות. לעומת זאת, נחמו ואח"כ עוד נחמו.

על שְׁהִים רְחוּקִים מִתְפַּלֵּה מֵאֵד וְקִשָּׁה עֲלֵיהֶם מֵאֵד לְהִתְפַּלֵּל

תפילה הוא לא רק דבר נעים, התפילה הוא דאוריתא, זמן תפילה זה דרבנן, אבל המחשבה של התפילה בודאי דאוריתא, אלא שצריך גם דיבור. תפילה זה מעיקרי היהדות. צריך לומר 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', זה בפרשת השבוע, רצונו ית' שיהודי יעסוק בתפילה, הק"ש הוא אצלינו חלק מהתפילה, ויוצאין בו ידי חובת לימוד התורה, אסור לומר זאת לעמי הארץ, אך להיות בשמחה שיצא ידי חובת לימוד.

'רחוקים מתפילה מאד', שורש הדבר שאינו מאמין שמישהו שומע אותו, או שחושב שיש איזה מקטרג, ושוכח שהקב"ה מלא כל הארץ כבודו, ממש מקיף את הנשמה שלך, יותר קרוב מהמקטרגים, אלא שאתה לא מאמין בזה, שה' הטוב מטיב לך, והוא צריך את התפילות, לא אתה. בביכול הקב"ה ברא את העולם בהנהגת השכינה, והוא צריך עליית השכינה כפי החלק ששייך לך, וזה יביא לך כל הברכות. יש מנין של תפילות שנצרך לכל דבר, תפילה אחת או שתיים או אלה, וכך יהיה לך כל טוב. מי שאומר לא כך, אינו יודע מה הוא שח.

עיקר האמונה הוא לעבדו בכל לבבכם, איזה עבודה שבלב זה תפילה, הקשר עם ה' ע"י תפילה, תפילה זה שירות תשבחות ברכות והודאות, גם אדם שאין לו כלום, מחויב להודות ולהלל, תפילה זה דאוריתא, כשאתה צריך משהו, תספר את זה לה'. ותדע בבירור שזה נמצא כאן, כמו מציאות ממש.

ואתחנן אל ה', משה רבינו חשב שלא התקבלו תפילותיו, כן פעל ישועה, פעל 'קח את יהושע', לית רעותא טבא דאתאבד, כל רצון נשאר לנצח. כך כשמבקש כסף, תבקש מה', זה לא נאבד. 'בעת ההיא' היינו זמן תפילה, ומה כתוב בסוף פ' דברים, כיבוש סיחון ועוג, בעת ההיא שאתה מקדים בשבחו של מקום, בעת ההיא שכבר יכול לראות שה' כן עזר לו.

'בעת ההיא' הוא זמן תפילה, בימינו כולם למעלה מהמזן, פעם היה בית מדרש עם מנין אחד בלבד, בזמן תפילה אח"כ כולם הלכו לעבודה, זמן תפילה היינו תפילה בציבור, ומתוכם יש אחד שמתפלל בכונה, בחינת הצדיק, בעת ההיא היינו כשכולנו מאוחדים בתפילה, כן מבואר בישמח משה.

הרבי היה יכול לברך ברכה אחת שהכל יהיה טוב, אבל 'רב לך, אל תוסף', כך היה אצל משה, ואתחנן אל ה', ומבקש מתנת חיים, ה' רוצה משהו אחר, עבודת פראסטיק הגדול, לגלות אלקות במקומות הנמוכים והשפלים מאד, מקומות שאין שכל ודעת, אי אפשר לדבר דיבור אחד, תצפצף אמרתך מעמקי שאול תחתית.

ובאמת העצות של רבינו כן עוזר לנו, אבל כשמבקש אדם תביא ישועה שלימה, זה נראה שאינו עוזר, רק מחזק, קח את יהושע, זה שמונח בבחינת קטנות הירח, פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה, קטנה.

תאיר בו חיזוק, נחמה זה אמונה, נחמו נחמו עמי, כמ"ש בסי' כ"א, מתחילין בקצת דעת, להוליד את הדעת יותר ויותר. נקודה טובה, ועוד נקודה טובה, מחיה את נפשו שיכלתי לומר דיבור אחד.

גם כשאתה בגלות מר, כמעט לא חי, נחמו נחמו, כי ה' שומר עמו ישראל לעד, אף אחד לא יכול לעשות לך כלום, קח את יהושע וחזקה ואמצה. אילו הקב"ה מקבל תפילת של משה רבינו, היו כולם בדביקות גדולה, לא היה צריך ללחום על דבר פשוט כזה, לחיות עם דביקות והתלהבות. אבל היום, כמה שתדבר עם בן אדם, בא אחר ומבלבל אותו, ברגע אחד נפל זה כ"כ קשה, הכל בגלל שמשה רבינו לא נכנס לארץ ישראל.

הִיָּה מְחִזֵּק אֶת אֲנָשָׁיו, שֶׁקִּבְּלוּ לִפְנֵי בְּקִבְלָנָא גְדוֹלָה, עַל שְׁהִים רְחוּקִים מִתְפַּלֵּה מֵאֵד וְקִשָּׁה עֲלֵיהֶם מֵאֵד לְהִתְפַּלֵּל, וְהִיָּה מְחִזֵּק אוֹתָם וּמְנַחֵם אוֹתָם בְּכֹמָה לְשׁוֹנוֹת, שְׁלֹא יִפְּלוּ בְּדַעְתֵּיהֶן בְּשִׁבִּיל זֶה.

למה רבי נתן מספר שבאו לפניו בקובלנא, אלא שהכונה שאדם לא יכול להתנחם, טוען על כך שהוא חרוק מהתפילה. ורבינו חיזק וניחם אותם בכמה לשונות.

נחמה שייך לבר דעת, בר דעת תמיד מנחם את עצמו, ב"ה יש לי מה לאכול, מי שהוא בר דעת יכול בקלות להתנחם, בלי דעת אי אפשר להתנחם.

מה שעובר על האדם עניינים שהיה צריך לזכות לאיזה מדרגה בתורה קדושה ועבודה, כתוב בספה"ק שאם לא זכית להשיג, יש דרך שנעשה אצלו ית' נחת רוח, ע"י שאתה עוסק בתשובה. זהו עיקר אדם, בר דעת, ה' רצה ככה, יש ידיעה ויש בחירה. אדם צריך לזכות לשלימות, ההתקשרות לצדיקים יביא אותך לשלימות. משה רבינו רצה לפעול מיד שלימות כמו משיח, אבל ה' בחר ב'קח את יהושע', סוג עולם אחר, ל"א מלכים וכו'.

והעיקר שלא יהיה קובלנא ורק נחמה. רבינו היה יכול לתת לו אורות שלמים מיד, כתוב שרבינו לא נתן ברכה, אלא התחזקות ונחמה. מסתמא מדוע לא יכל

התיבות. והוא שמח בזכיה הגדולה שזכה. רבינו אומר שכך אתה צריך להרגיש בעת התפילה. עד ברוך שאמר.

רבינו אומר לך שאתה בעל גאווה גדול, בכך שאתה אומר 'אני לא גר אני לא יהודי', עשיתי אותך יהודי בהר סיני, תגש בענוה ושפלות. כשאמר יתרו ואמר עתה ידעתי כי גדול ה', נהיה כבוד ה' בכל העולמות.

2. 'עד ברוך שאמר'. למה, כי כבר ברוך כל ברכות השחר שזה תיקון כל הבריאה, על נטילת ידים זה כניסה לעולם של קדושה, אשר יצר ואלקי נשמה כבר יש לו מח חדש, חכמה ובינה, אשר יצר זה המציאות מלכות ה', הגוף, הרי בלון מתפוצץ מנקב קטן, והגוף מלא בלונים וזה מחזיק. ואלקי נשמה, ליטלה ממני שהשכל נופל, ולהחזירה שהשכל חוזר, ע"י העלאת המ"ן, עליות וירידות, ליטלה ולהחזירה. וכן כל סדר הברכות שיש ביום חדש, הנותן לשכוי בינה להבחין נקודות טובות. וכן מברך שלא עשני גוי, לשמור כמו גר כנ"ל.

פוקח עורים, מתיר אסורים, זוקף כפופים, הם עיקר הברכות. מלביש וכח, כלליות הלבוש, ואח"כ חלק התחתון שבעוה"ז, רוקע הארץ, מצעדי גבר, העולם קיים על הניסים, ויש שמירה, גבורה והתפארות. והגומל חסדים טובים, ואח"כ ברכת התורה.

אח"כ שמע ישראל דקרבנות, כבר זכה לקבלת עול מלכות שמים ואחדות ה', בכתוב בפרשה, שמע ישראל, תשמע משהו חדש שלא שמעת מעולם.

וגם אמר 'אבל אנחנו עמך בני בריתך',

אח"כ ענין הקרבנות, ענין עליית הדיבור, נשלמה פרים שפתינו, כמ"ש מהר"ת בהל' ראשונה, כשאתה אומר קרבנות וקטורת ואיזהו מקומן, עי"ז כבר תיקנת את הכל.

כשאדם אומר קרבנות, חושב שהוא גר צדק, ומאמין בקדושת התיבות.

אח"כ צריך לומר גם 'הודו', שזה העליה הראשונה להיות בשמחה, הוד והדר לפנינו עוז וחדוה במקומו, זהו עיקר העליה, א"ל נקמות ה', לעורר י' הרוגי מלוכה, הקב"ה רצה הנהגה הזאת. ואתחנן אל ה', משה רבינו ביקש תיכף ביאת המשיח, הקב"ה רצה משהו אחר, קח את יהושע. משה רבינו מעלה מה שעובר על אדם קשיים כאלה. יהושע עניינו התחזקות, שאינו מתייאש

וְהָיָה מִחֶזֶק אוֹתָם וּמִנַּחֲם אוֹתָם בְּכֶמֶה לְשׁוֹנוֹת, שְׁלֹא יִפְּלוּ בְּדַעְתֵּיהֶן בְּשִׁבְלֵי זֶה.

רבינו מפרש 'נחמו נחמו עמי', הנחמה הראשונה הם קולות וצעקות בתורה ותפילה, בעת ההיא בחינת זמן ומקום, בחינת הדיבור.

לאחר שכבר יצאנו מהקובלנא, והסכמנו לעזוב את הטענות ולא להתייאש, הן בתורה הן תפילה הן שוית, ולחשוב בגדולת הבורא, כשבא סוף השנה ונדמה לך שהכל כלום, תתחיל התחלה חדשה, נחמו נחמו, מה שהיה עד עכשיו, לא יפיל אותך, לא יחליש את דעתך. כי אסור להתייאש מתפילה.

וְאָמַר הֲלֹא אֶצֶל הַגֵּר שְׁנִתְגַּיַּר, כֶּמֶה זָכִיָּה הוּא אֶצְלוֹ כְּשִׁזְכָּה לִידַע אֲמִירַת הַתִּבּוֹת לְבַד עַד בְּרוּךְ שְׁאָמַר ! עַל כֵּן רָאִיוּ לְאָדָם לְנַחֵם אֶת עַצְמוֹ וּלְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ, עַל אֲשֶׁר עַל כָּל פְּנִים הוּא זָכָה לומר הַתִּבּוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה:

רבינו ביקש שנתפלל בכל יום בכונה שחרית מנחה ומעריב, ורוצה שיהיה לנו התבודדות, ונאמר תיהלים ותפילות. מה זה, סך הכל לומר כמה מילים, אלא שהאדם מתייאש.

כשבא חודש אלול, ההתחלה לאלול, זהו עיקר השינוי, כל בני ישראל באים לומר סליחות בימים נוראים, כולם חוזרים לקיבוץ הקדוש של התפילה, תחזור אל התהלים, לקוטיו תפילות. שחרית וכו', זהו עיקר חיי האדם, תורה ותפילה, ופתיחת השכל ואור הדעת, תורה תפילה והסתכלות בשכל, זהו עיקר האדם, ובכל דבר הוא רואה שהקב"ה נמצא בדבר הזה, כשנופל מתפילה נעשה שהתורה הוא בלי עיבור, בלי התחדשות.

כי התורה צריך להיות בהתחדשות. התפילה מחדשת את התורה, כמש בסי' ב', בלי זה, יש לאדם בעיות. ישועת האדם תלויה בתפילה, כשמתפללים עוד ועוד, יש ישועה, פעמים שצריך עוד תפילה אחת ויש ישועה, הקב"ה אמר למשה, 'אל תוסף דבר אלי', כך צריך אדם לדעת שאם יתעקש בתפילה, יפעל כל טוב, כשאדם עצבני ומשוגע, תתפלל על זה, תהיה איש נורמלי, אלא שאינו מתפלל, וכן לענין יצר הרע או פרנסה, תבקש תתחנן.

אנשים שואלים קושיות על השואה והמלחמה, זה אפיקורסות. נחמו נחמו עמי, היינו שלא תתן ליצר הרע להפיל אותך מכל מה שנעשה.

ויש כאן עשרים עצות:

1. **וְאָמַר הֲלֹא אֶצֶל הַגֵּר שְׁנִתְגַּיַּר, כֶּמֶה זָכִיָּה הוּא אֶצְלוֹ כְּשִׁזְכָּה לִידַע אֲמִירַת הַתִּבּוֹת לְבַד עַד בְּרוּךְ שְׁאָמַר. אֲמִירַת הַתִּבּוֹת לְבַד. וְכִי רָאִיתָ פֶּעַם אִישׁ כְּזֶה מְשׁוּגֵעַ, שִׁיחֲשׁוּב שֶׁהוּא גַר, וְהַצִּלִּיחַ לִשְׁבוֹר אֶת כָּל הַשִּׁנְיִים לומר את**

מתפילה.

ואח"כ בא ענין הודו, ואמר מזמור שיר חנוכת הבית, התחזק. ולא הגיע אלא עד ברוך שאמר.

3. מלבד לחשוב שהוא גר. ואמירת התיבות. ואמירת הקרבנות. עד ברוך שאמר. אני יכול לדבר לפני ה', וזה פועל כמו קרבנות. ועי"ז מודה ומהלל לה, מזמור שיר חנוכת.

4. ה' מלך עליית העשיה מקבלים מדות מתוקנות. אחד חג"ת ואחד נה"י, מצד עולם העשיה הכל מתוקן.

5. **על כן ראוי לאדם לנחם את עצמו ולשמח את עצמו, על אשר על כל פנים הוא זוכה לומר התבות של התפלה:** ראוי שמזה לבד ימשיך על עצמו דעת, וינחם את עצמו. בתחילה נחמה אחת, ואח"כ עוד נחמה.

6. ראוי לך להחיות את עצמך עוד פעם, עכ"פ לומר תיבות התפילה, כי 'אדם' יודע שהתפילה הוא תיקון העולם. מנהג רוב בני אדם, אומרים 'אני לא יכול להתפלל שחרית', ממחר לעבודה ומאחר, או תמיד עייף בבוקר, או אין לו כח להתפלל, אנשים מיואשים מתפילת שחרית. בתחילה כבר אומרים 'אני לא יכול להתפלל בכונה', אפילו מי שכן זוכה, יום יומיים הולך, ויום שלישי מניעה, יתחזק שמחר יהיה יותר טוב. באופן של ירידות ועליות. קח את יהושע. ומנחם עצמו על מצבו. כי זהו 'אדם' שיודע שכל מה שהיה, ה' הנהיג כך.

7. **ושמעתי שהיה מדבר עם איש פשוט אחד מענין תפלה, שקשה מאד להתפלל,** אין לו טענות וקובלנא, אלא איש פשוט, כמו כולנו אנשים פשוטים, ויש מקובלים חושבים כוונות האריז"ל, יש להם בעיה משותפת, שניהם אומרים שהתפילה קשה מאד. איש פשוט לא יכול לומר התיבות, והמקובל קשה לו שיהיה הכוונות פירוש המלות.

8. **ונתן לו עצה ואמר לו, שיחשב בלב, בספרי חסידות כתוב הרבה 'שיחשוב',** אצל רבינו יש בדרך כלל עוד עניינים, כאן רבינו מדבר כלשון ספרי חסידות **שאינו צריך להתפלל כי אם עד ברוך שאמר,** הרי זה אותו עצה של הגר, עד ברוך שאמר. למה? אלא ששניהם יש אותו בעיה, מקובל ואיש פשוט, 'קשה להתפלל', ועומק הענין, זה מה שנקרא 'עצבים', 'נערוון'. עצביי ישראלי מצוי. וכן בלימוד התורה שאמר רבינו לגרוס, אם מדי הרבה, נעשה עצבני, תלמד לאט עם ניגון, תזכה הרבה יותר. וכן בתפילה. אמר רבינו

שיחשוב בלבו שאין צריך להתפלל כי אם עד ברוך שאמר. הנץ החמה רק עד ברוך שאמר, וזהו. זה טוב נגד כל העצבים. ויש לחקור אם עד ולא עד בכלל. ולהלן יתבאר מניה וביה.

בתחילה אומר ק"ש ומוסר נפשו בשחיטת הקרבנות, כי הדבר הראשון צריך לשחוט את העצבים, וזה קשה מאד. הלכה ראשונה בלקו"ה מדבר רבי נתן מענין קיום אזמרה, להחיות את נפשו בנקודות טובות, זהו כונת ק"ש שהוא ענין מסירות נפש והעלאת מ"ן, שאדם יוותר על ישותו וטענותיו על ה', כמוכן עצבים, זה דבר שצריך לשחוט את עצמו וממילא אין עצבים, יש לי כל הזמן שבעולם כי ממילא כבר נמצא בקבר, במסירות נפש.

9. **פי אולי הוא צריך בגלגול זה לתקן רק חלק זה מהתפלה, כי אולי בגלגול הראשון כבר התפלל בכונה שאר חלקי התפלה, רק חלק זה עד ברוך שאמר הוא צריך עכשו בגלגול זה להתפלל בכונה, ועל כן יכניס כל כחו בזה המעט להתפלל בכונה עד ברוך שאמר. ואחר כך כשיגיע ל ברוך שאמר, יחשב: אולי צריך לתקן חלק זה, כגון מ ברוך שאמר עד ויברך דוד, ויתפלל עוד אותו החלק בכונה, וכן להלן.**

זה גם לענין מעריב והתבודדות, תפילה אחת ועוד תפילה וכו'. לא מדי הרבה בפעם אחת.

01. **והכלל שלא יבלבל דעתו בתחלה בכל התפלה, כי יהיה קשה וכבד עליו,** רבינו אומר לנו, אני מכיר אותך טוב, מה שאתה לא מתפלל כראוי, כי זה קשה לך. והרי זה באמת כ"כ הרבה טעים, היה לך שנים טובות, היה מתיקות בתפילה, אתה רוצה את זה, ולא יכול, למה, כי אנו מתבלבלים.

11. **רק יתאמץ** זהו החידוש הגדול ביותר בעולם, כתוב בספרים ובעולם שלא צריך להתאמץ, רבינו אומר שצריך להתחזק בתפילה, זהו אמונת צדיקים, וזהו עיקר תשובת אלול, להתאמץ בתפילה, אין הכוונה לחקות מישהו, אלא להתאמץ, היינו לקשר את המחשבה אל הדיבור, ואתחנן אל ה', בעת ההיא הוא ענין הזמן ומקום, בחי' דיבור.

12. **בכל פעם בכל פעם שאתה נופל, תתחיל מחדש, לומר מעט מעט בכונה, כי מעט יכולין להתפלל בכונה, ואחר כך עוד מעט וכו' כפ"ל:** וכן בכל ברכה, ברוך אתה ה'... אלקינו... מלך העולם... מעט מעט, זה לא לוקח זמן רב, זה רק בתחילה עד שהמח מתעורר, אח"כ יוכל לומר במהירות.

גם כבר מבאר, בזה"ק, שפאמא על פי הרב אין

דרכי נועם

ועוד שישים רבוא, וזהו כבוד ה', לכל אחד יש שליחות כזאת, ובתוך זה הפרנסה והבריאות שלך לכבוד ה'. והכל תלוי בשפע שנקרא דעת, וכדי שהדעת יהיה נעשה בקדושה, צריך תפילה.

פי אולי הוא צריך בגלגול זה לתקן רק חלק זה מהתפלה, וכן מבואר כאן שיחשוב בתפילה שבכלליות אלו התיבות זה התיקון לגלגול שלו, פעמי שש אדם מרגיש איזה תיבות מדליקין אותו, וכל השאר שיש בעוה"ז הכל דמיון. עוה"ז קשה לקבלו, רק כשאנו רוצה לקבלו בקלות.

ה' מבקש נחמו נחמו, תעזוב את הטענות. תתחזק לומר קטע אחד בכונה.

גלגול, אין הכונה שאתה יודע שזה כך, יש שאתה לא יודע, וצריך להתפלל כל התפילה, ועיקר הפירוש שאתה לא יודע איזה גלגול, תשתדל כמה שאתה יכול ומימילא יתוקן.

עוד ענין מש"כ בסי' ב' שצריך לבנות חלקי המשכן, שייפא בשייפא, לשון איברי השכינה, שייפא לשון חלק השכינה, משייפים אותו, כל אחד יש לו את השייפא'לע שלו, שבדיוק זה הוא צריך לתקן, להביא את היום שלו להשי"ת.

וזהו עיקר תשובה והכנה לאלול, תביא את החיים שלך לה' ע"י תפילה, וכמ"ש בסי' ב' בשזוכה ליטול החרב, וברית, ונעשה אדם ע"י משפט וישוב הדעת, ואז זוכה לכלכל דבריו במשפט. שאני צריך לתקן את השייפא הזה, סוג התפילה הזאת. ממש כל תיבה בתפילה זהו קרבן.

נחמו נחמו, כי חורבן ביהמ"ק הוא חורבן התפילה, כשאדם מתפלל בכל תיבה בכונה, יש לו בכל יום חיים חדשים, ואם לא, יעשה התחלה חדשה בתפילה, ויזכה לחדש ימיו.

פי אולי הוא צריך בגלגול זה לתקן רק חלק זה מהתפלה, הזכיר ברוך שאמר, כי עד שם עולם העשיה, שזה הכי קשה לתקן, והתיקון הוא ההתחלה, כמו מה ששייך לגר צדק, התחלה. ואם אינו אומר חלק התפילה הזה אלא מדלג עליו?

למה הזכיר רבינו ג' פעמים את החלק הזה שצריך להתחזק לומר את זה, רק ספרדים יש להם זמן לשבת לומר פתח אליהו, אשכנזים יותר עצבנים ועסוקים, באמירת קרבנות אין מנין, למה רבינו נקט ג' פעמים 'עד ברוך שאמר' היינו עיקר עבודת ה' קרבנות, כי הוא עיקר תיקון עולם העשיה, בבש התמיד, לכבוש, כבישה אחת בבוקר וכבישה אחת אחר הנפילה, בין הערבים, אישה ריח ניחוח לה', בזה כבר עלה עד אין סוף מבחינת הנפש, אלא שצריך להמשיך לעושה ביהור חדש בקטורת ולהתחיל מחדש.

הרי עוד עצה, ב' או ג' עצות שיש בדבר הזה.

יכולין להתפלל כל התפלה בכונה, רק מעט, פי כל אחד מתפלל איזה חלק מהתפלה לפי בחינתו, פי אית מארי דידין ומארי דרגלין וכו', כמבאר במקום אחר:

בתיקוני זהר, מבואר שיש כמה מיני אורות וגוונים, כל צדיק בא מאור מיוחד ומדרגה מיוחדת, ויש כמה מדרגות, אפרוחים וכו', וכל אחד יש לו שורש בדרגה אחת, ובו בעצמו יש כל הדרגות. ולמעשה בכל יום יש דרגות חדשות.

וישאל אדם, למה צריך להתפלל כל השאר, שם יתאמץ, אבל החלק שכן מאיר בך שיאיר בך, רבינו מעלה את השכינה, עושה העלאת מ"ן, וכמו שרבינו אומר שיש התנוצצות אלקות, שאדם יאמר כמה מילים בכונה, כל השאר זה פירוש על התיבות האלה. השארת האור, כך כל התפילה, וכן גמ' ושו"ע, צריך דיבור ומחשבה.

אך כשאדם שואל, למה לא יכול לומר כל התפילה בכונה, התשובה היא שה' מנהיג, כשתתחזק יהיה לך את החלק שלך, וזה יביא לך בית המקדש ותכלית האור. כי כך אחד מתפלל איזה חלק לפי בחינתו.

ועתה נוכל לשוב לעיל. ושמעתי נשמה מהמקדש עם איש פשוט אחד מענין תפלה, שקשה מאד להתפלל, ונתן לו יצה' ואמר לו, שייחשב בלב, שאינו צריך להתפלל פי אם עד ברוך שאמר, פי אולי הוא צריך בגלגול זה לתקן רק חלק זה מהתפלה, פי אולי בגלגול הראשון כבר התפלל בכונה שאר חלקי התפלה, רק חלק זה עד ברוך שאמר הוא צריך עכשיו בגלגול זה להתפלל בכונה, ועל כן יכניס כל כחו בזה המעט להתפלל בכונה עד ברוך שאמר.

כל מה שנעשה עם האדם, זה הגלגול שלו, היינו הברורים שלו, זה עשיר וזה עני, זה נורמלי וזה משוגע, כך רצונו ית', כשאדם אומר 'אני כך וכך', שרף את עצמו, מה שעליו לעשות הוא להתפלל, ועיקר התפילה הוא על הדבר הזה בעצמו שעובר עליו, תתפלל, אתה פועל גילוי אלקות ומשיח. כל אחד יש לו את הדבר שהוא צריך לתקן.

פי אולי הוא צריך בגלגול זה לתקן רק חלק זה מהתפלה, האריז"ל גילה לכל אחד מה הנשמה שלו, וכן איך הנשמות פועלים ביחד, הטוב של התלמיד הזה, והרע של השני וביחד הם מתתקנים כשיש אהבת חברים ביניהם, כשאין שום טענה מזה על זה, חלק הנפש מזה וחלק הרוח מזה. ואמר האריז"ל שאילו היה מתקן את התלמידים שלו בשלימות, לא היה נפטר. כמ"ש בסוף שער הגלגולים. וכן בלקו"מ סי' ב', בהגהה הקטנה שהתפילה מעלה עיבור הנשמות, הנשמות הבאים בתוך התפילה.

כי יש לכל אדם דבר שהוא צריך לתקן, נשמות היינו תורה והשגות. כדי שהדבר יהיה בפועל, צריך לבא לתוך התפילה, כל אחד לפי גלגולו, זה עשירית וזה רביעית וזה שליש, וזה מקין וזה מהבל, לא הכונה גלגול יוקל בן בערל, אלא שורש נשמתך, שישים רבוא

דרכי נועם

היה אחד שאמרו עליו שהוא מתפלל בכונה, רבינו נכנס לבית המדרש והעמידו לפניו בפינה שישמע את רבינו מתפלל, ואח"כ אמר, מעתה ראה שמעולם עדיין לא התפלל כלל. זהו מדרגת האדם בעל מוחין. גם לי יש מוחין גדולים, לחשוב על הקפה באמצע התפילה, או לאכול כבד קצוץ וכו', או כבוד מלא ו'. או חולשת הגוף, או כבוד ה' או כבוד עצמי או כבוד האבוד. הכל סביב הלב, לייבער, עבודה.

ולמעשה אינו מתפלל, ויש לרבינו דרך פלאית מאד, רק בבח התפילה.

רבינו מפרש 'בעת ההיא', לפני בריאת העולם, כמ"ש רבי נתן כי תפילה הוא בחינת איה, תפילה הוא התגלות אלקות במקום שאין גילוי אלקות. התעוררות התפילה רבינו מכניס בנו, להמשיך מנוקבא דפרדשקא.

ובוודאי שאם נדלק לבו ומחשב בשמות הקדושים, תרגיש את ה'. ותבין שהקב"V האיר לך.

רבי נתן אומר בהל' נחלות, שיש קליפת עשיו וישמעאל, גם כשנושע, יודה לה' ויבקש עוד, כי אסור תמיד לעבוד את ה', כך החיים, תמיד יש איזה פחד, עוד פעם איזה צרה ובעיה, תמיד יש מה לבקש מה'. על עצמו, על כלל ישראל, על בעיות בבית. כל דבר, ימסור עצמו לה', ולא יפול לדאגות וצער.

פי אית מארי דידין ומארי דרגלין וכו', כמבאר בזוה"ק, ידיו המשכה מעולם הבינה, רגלין מז"א, ידיו רוחניות, רגלין ישועה בגשמיות עוה"ז, ידיו היינו ישועות והמשכת אורות למעשה.

מכל הנ"ל מצאנו יותר מעשרים עצות. ה' יזכנו להתחזק ולהתנחם ויהיו כל הישועות אמן.

ועל כן יכניס כל פחו בזה המעט להתפלל בכונה עד ברוך שפאמר. יכניס כל כוחו, בכל חלק וחלק. ממש כמו אדם שכמעט התעלף, ומקבץ כל כוחותיו להתגבר ולומר עוד כמה תיבות.

העיקר שיהיה לו רצון, התפילה מביא רצון והרצון מביא תפילה, נחמו קצת ואח"כ נחמו עוד. והעיקר שיכניס כל הכוחות בתפילה. זהו עיקר ההתקרבות לרבינו, גם כשאתה לא 'עובד' אלא 'אובד עצות'.

הייתי נוסע כל לילה לכותל ולקבר רחל, ראיתי תמיד בחורים הולכים ברחוב מהלך גדול לחפש סיגריה, חיפש תחנת דלק שני קילומטר רגלית, הכל לחפש סיגריה, נלמד ממנו מה זה 'יכניס כל כוחו לתפילה'.

על זה צריך לבקש מה', לחיות חיים טובים, לפעול ישועות ורפואות בוודאי, יש מנין של תפילה בכל דבר, ואתחנן אוצר מתנת חינוך.

ואחר כך נשיגוע ל ברוך שפאמר, יחשב: הוא עיקר התפילה, ראשו כתם פ"ז, מ"ה וכו', ברוך שאמר הוא המשכת מדות הרחמים, י"ג מדות של רחמים, עתיק ומדות הרחמים ואח"כ כל עולם הבריאה, ואח"כ ברוך אתה ה', עולם היצירה ועשיה עד סופו. אומר ועושה מדות הרחמים, גוזר ומקים עולם החכמה, בראשית בינה, על הארץ ז"א, על הבריות מלכות. ואח"כ כתר דבריאה וכו', וברוך אתה ה' וכו' מתקנים אפילו יצירה ועשיה, כי מקרבות עד ברוך שאמר כבר נתתן עשיה ויצירה, עכשיו נמשך שפע חדש ונעשה ראשו כתם פז, זהו מעלת ברוך שאמר, מלך מהולל בתשבחות.

ואחר שאמר ברוך שאמר. יחשוב **אולי צריך לתקן חלק זה, כגון מברוך שפאמר עד ויברך דוד, ויתפלל עוד אותה החלק בכונה, וכן להלן.**

אין לדאוג שזה יקח מדי הרבה זמן להתפלל, ולוואי נזכה שלא להתיימש מהתפילה. רבינו אומר 'ויתפלל עוד אותו החלק בכונה'. כלומר שבכל חלק וחלק יגש לזה כמו סיפור חדש לגמרי. כמו מי שאוסף יהלומים וזהב טוב, נוטל עוד חלק ועוד חלק. כך ישתנה החיים.

אין הכונה למשוך מדי הרבה זמן, שלא יתיאש, רק אם נהנה מזה. ויש כמה עצות בזה, כמ"ש להלן.

והפלל שלא יבלבל דעתו בתחלה בכל התפילה, פי יהיה קשה וכבד עליו, רק יתאמץ בכל פעם לומר מעט מעט בכונה, הרי שבכל מעט צריך התאמצות פי מעט יכולין להתפלל בכונה, ואחר כך עוד מעט וכו' כפ"ל:

כך הוא תמיד, בתחילה 'מעט', זהו עצה נפלאה, אל תרוץ מיד בהתחלה, פעמים שאדם מתפלל מהר, יש דבר כזה, אבל מילים ראשונות יאמר 'מעט בכונה', והכל באופן שמחלק בכל עת מעט מעט, העצה הראשונה חוזרת על עצמה עוד פעם

גם כבר מבאר, שפאמרת על פי הרב אין יכולין להתפלל כל התפילה בכונה, רק מעט,